

Tobiáš

1

¹ Toto je kniha příběhů Tobita, syna Tobielova, syna Ananielova, syna Aduelova, syna Gabaelova, syna Rafaelova z pokolení Asielova z kmene Neftalím. ² Ten byl za dnů asyrského krále Šalman-assara^a odvečen do zajetí z Tišby, ležící jižně od neftalímského Kedeše v horní Galileji, kousek západně nad Chacorem, severně od Peoru.

Spravedlivý Tobit

³ Já, Tobit, jsem po všechny dny svého života chodil po cestách pravdy a spravedlnosti. Svým bratrům a krajanům, kteří byli se mnou odvečeni do Ninive v asyrské zemi, jsem rozdál mnoho almužen.

⁴ Když jsem ještě zmlada žil ve své vlasti, v izraelské zemi, celý kmen mého praotce Neftalíma odpadl od domu Davidova.^b Odvrátili se také od města Jeruzaléma, jež bylo z celého Izraele vyvoleno, aby tam všechny izraelské kmeny přinášely oběti. Právě tam byl postaven a posvěcen Chrám – Boží příbytek – pro všechna budoucí pokolení. ⁵ Všichni mí bratři ale spolu s celým domem našeho praotce Neftalíma obětovali na kdejakém galilejském pahorku onomu teleti, které postavil v Danu izraelský král Jeroboám.^c

⁶ Často jsem tak o svátcích býval jediný, kdo se podle věčného nařízení, závazného pro celý Izrael, vydával do Jeruzaléma.^d Odcházel jsem do Jeruzaléma s prvotinami úrody, s prvorozenými dobytčaty, s desátky z dobytka a s první vlnou svých ovcí, ⁷ abych je odevzdával kněžím, synům Áronovým, pro oltář. Levitům sloužícím v Jeruzalémě jsem dával desátek z obilí, vína a oleje i z granátových jablek, fíků a dalšího ovoce.^e Druhý desátek jsem po šest let^f směňoval na peníze, které jsem každoročně chodil utratit do Jeruzaléma.^g ⁸ Třetí desátek jsem pak dával sirotkům, vdovám a přistěhovalcům, kteří se připojili k synům Izraele. Každý třetí rok jsem jim ho přinášel a dělil se s nimi, abychom spolu jedli, jak je to nařízeno v zákoně Mojžíšově^h a jak to požadovala Debora, matka našeho otce Ananiela (můj otec totiž zemřel a zanechal mě jako sirotka).

⁹ Jakmile jsem dospěl, vzal jsem si ženu pocházející z našeho rodu. Zplodil jsem s ní syna a dal mu jméno Tobiáš.

Zajatcem v Ninive

¹⁰ Když pak přišlo zajetí, byl jsem odvečen do Asýrie a dostal jsem se do Ninive. Všichni mí bratři a příbuzní jedli pohanské pokrmy, ¹¹ ale já jsem si dával pozor, abych pohanské pokrmy nejedl.ⁱ ¹² A že jsem celou svou duší pamatoval na svého Boha, ¹³ dal mi Nejvyšší milost a vážnost u Šalman-assara, takže jsem se stal nákupčím všeho, co král potřeboval. ¹⁴ Až do jeho smrti jsem jezdíval do Médie a dovážel mu odtamtud zboží. Tehdy jsem si v médské zemi u svého příbuzného Gabaela, syna Gabriova, uložil měšce s penězi – nějakých deset

^a Šalman-assar V. (726–722 př. n. l.), srov. 2Kr 17:3. V řeckém textu je jméno zkomoleno na *Enemessar* (též dále).

^b 2Kr 17:21

^c 1Kr 12:28–29

^d Dt 16:16

^e Nu 18:21–24

^f Sedmého roku totiž měla země odpočívat, viz Lv 25:1–7.

^g Dt 14:22–26

^h Dt 14:28–29; 26:12

ⁱ srov. Da 1:8

talentů stříbra.^a ¹⁵ Když ale Šalman-assar zemřel a po něm začal kralovat jeho syn Senacherib,^b s cestami do Médie byl konec a už jsem se do Médie nedostal.

¹⁶ Za dnů Šalman-assara jsem svým bratřím a soukmenovcům rozdal mnoho almužen.

¹⁷ Hladovějícím jsem dával chleba a nahým šaty, a když jsem viděl, že někdo z mých krajanů zemřel a pohodili ho za hradbami Ninive, vždycky jsem ho pohřbil.

¹⁸ Pohřbil jsem také každého z těch, které dal popravit Senacherib. Když se totiž vrátil poražen z Judska, kde ho Král nebes potrestal za jeho rouhání,^c byl tak rozrušen, že nechal pobít množství Izraelců. Já jsem ale jejich těla tajně bral a pohřbíval. Když je pak Senacherib hledal, nemohl je najít. ¹⁹ Jeden z obyvatelů Ninive ale šel a udal mě králi, že jsem ty mrtvé pohřbil já. Když jsem se dozvěděl, že o mně král ví a že po mně pátrají, aby mě zabili, ve strachu jsem utekl a skryl se. ²⁰ Zabavili mi veškerý majetek, všechno propadlo královské pokladně. Nezůstalo mi nic než má žena Anna a syn Tobíáš.

²¹ Ani ne po čtyřiceti dnech ale krále zavraždili dva z jeho synů a uprchli do hor Araratu.^d Na Na jeho místě začal kralovat jeho syn Esar-chadon.^e Ten ustanovil Achikara, syna mého bratra Anaela, vrchním pokladníkem svého království a svěřil mu veškerou zemskou správu.

²² Achikar se za mě přimluvil a já se mohl vrátit do Ninive. Achikar byl totiž vrchním královským číšníkem, strážcem pečeti, zemským správcem a pokladníkem už za asyrského krále Senacheriba a Esar-chadon mu tento úřad svěřil znovu. Byl to můj synovec, jeden z mých příbuzných.^f

2

Slavnost obrácená v truchlení

¹ Za vlády krále Esar-chadona jsem se tedy vrátil domů a znovu se shledal se svou ženou Annou a synem Tobíášem. O našem svátku Letnic (což je Svátek týdnů)^g mi pak vystrojili skvělou hostinu. Sedl jsem si k jídlu ² za prostřený stůl s množstvím nachystaných pokrmů a řekl jsem svému synu Tobíášovi: „Chlapče, jdi a vyhledej mezi našimi bratry v ninivském zajetí nějakého chudáka, který má srdce oddané Hospodinu. Přiveď ho, ať jí spolu se mnou. Počkám tu zatím na tebe, chlapče, dokud nepřijdeš.“

³ Tobíáš se tedy vydal hledat nějakého chudáka z našich bratrů. Když se vrátil, řekl: „Otče!“

„Ano, synu?“ odpověděl jsem.

Pokračoval tedy: „Otče, představ si, zrovna zavraždili jednoho z našich krajanů! Zardousili ho a nechali ležet na náměstí.“

⁴ Hned jsem vyskočil, hostinu tam nechal netknutou a odnesl to tělo z ulice. Uložil jsem ho do jednoho domku, abych ho po západu slunce pohřbil. ⁵ Když jsem se vrátil, omyl jsem se^h a v zármutku pojedl trochu chleba. ⁶ Vzpomněl jsem si na slova proroka Ámose o Bet-elu:

„Vaše slavnosti se obrátí v truchlení
a všechny vaše písně v nářek,ⁱ“

a rozplakal jsem se.

⁷ Když slunce zapadlo, šel jsem vykopat hrob a tělo jsem pohřbil. ⁸ Sousedé se mi vysmívali.

^a tj. asi 340 kg

^b Asyrský král (704–681 př. n. l.). Nástupcem Šalman-assara V. byl ale Sargon II.

^c 2Kr 18:13–19:36

^d 2Kr 19:37

^e V řec. textu je jméno zkomoleno na *Sacherdonos* (též dále).

^f *Achikar* byl legendární asyrský mudrc ze starověkého románu. Autor knihy *Tobíáš* tak zde navazuje na mudroslovnou tradici své doby.

^g Ex 34:22; srov. Sk 2:1

^h srov. Nu 19:11–13

ⁱ Amos 8:10

Říkali: „Už mu otrnulo! Přece po něm kvůli tomu už jednou pátrali a chtěli ho zabít, a to utekl. A podívejte, zas pohřbívá mrtvé!“

Zakalený zrak

⁹ Tu noc jsem se umyl a šel jsem spát na dvůr; lehl jsem si u zdi, a že bylo horko, nepřikryl jsem si tvář. ¹⁰ To jsem ale nevěděl, že na zdi nade mnou sedí vrabci. Jejich teplý trus mi napadal do očí, a udělal se mi na nich jakýsi zákal. Chodil jsem k lékařům, aby mě vyléčili, ale čím více mastmi mě mazali, tím více mé oči pod tím zákaem slábly, až nakonec osleply úplně. Čtyři roky jsem vůbec neviděl. Všichni mí bratři se kvůli mně rmoutili a Achikar mě dva roky živil, než odjel do Elymaidy.

¹¹ Má žena Anna v té době vydělávala domácími řemesly. ¹² Posílala výrobky zákazníkům a oni jí za ně platili. Sedmého dne měsíce dystru^a dokončila plátno a poslala je zákazníkům. Ti jí zaplatili plnou cenu a navíc ještě darovali kůzle pro rodinu. ¹³ Když za mnou přišla domů, kozlík začal mečet.

Hned jsem si ji zavolal. „Odkud je to kůzle?“ ptal jsem se. „Snad není kradené? Vrať ho majitelům – nesmíme přece jíst nic kradeného!“

¹⁴ „Přidali mi ho k ceně jako dárek,“ bránila se. Já jsem jí ale nevěřil. Opakoval jsem jí, ať ho vrátí majitelům, a velmi jsem se na ni kvůli tomu zlobil.

Ona mi ale vyčítala: „Kde jsou teď tvoje almužny? Kde jsou ty tvé spravedlivé skutky? Teď je vidět, jaký doopravdy jsi!“

3

Tobitova modlitba

¹ Hluboce jsem se zarmoutil, naříkal jsem a plakal a ve svém nářku jsem se začal modlit:

² „Spravedlivý jsi, Hospodine,
a všechny tvé skutky jsou spravedlivé.
Všechny tvé cesty jsou milosrdenství a pravda –
ty soudíš svět.

³ Vzpomeň teď na mě, Hospodine,
a shlédni na mě.
Netrestej mě za mé hříchy a nevědomé prohřešky,
jichž jsem se dopustil já i mí otcové.
Když proti tobě hřešili

⁴ a neposlouchali tvé příkazy,
vydal jsi nás loupení, zajetí a smrti,
až jsme se stali pořekadlem, nadávkou a posměškem
u všech národů, mezi které jsi nás rozptýlil.^b

⁵ Všechny tvé soudy jsou pravdivé,
za své hříchy si je zasloužím –
vždyť jsme neplnili tvá přikázání
a v pravdě před tebou jsme nežili.

⁶ Nalož teď se mnou, jak se ti zlíbí,
přikaz, ať jsem zbaven života;
ať zmizím z povrchu země
a obrátím se v prach!

^a *Dystros* v makedonském kalendáři odpovídá židovskému měsíci *adar* (únor – březen).

^b srov. Dt 28:37; 1Kr 9:7; 2Le 7:20; Ž 44:15; Jr 24:9; Joel 2:17

Je pro mě lepší umřít nežli žít
a poslouchat lži a urážky,
které mě tolik rmoutily.
Přikaž, Hospodine, ať jsem zbaven toho trápení,
už mě propust', Hospodine, tam do věčnosti
a neodvracej ode mne svou tvář.
Je pro mě lepší umřít nežli žít,
než zakoušet tolik trápení
a poslouchat ty urážky!"

Trápení a modlitba Sáry z Ekbatan

⁷ Téhož dne si shodou okolností také Sára, dcera Raguela z médských Ekbatan, musela vyslechnout urážky od jedné ze služek svého otce. ⁸ Byla totiž sedmkrát provdána za muže, ale zlý démon Asmodaj^a vždycky ženicha zabil, ještě než se s ní spojil jako s manželkou.

Ta služka jí řekla: „To ty jsi své muže zabila! Vždyť už jsi byla provdána za sedm mužů a nemáš jméno ani po jednom. ⁹ Proč jsi na nás tak přísná? Proto, že tví manželé zemřeli? Běž za nimi! Ať z tebe navěky nevidíme syna ani dceru!"

¹⁰ Sára se toho dne velmi zarmoutila. S pláčem vyšla nahoru do pokoje svého otce a chtěla se oběsit. Pak se ale vzpamatovala a řekla si: „Ještě by to vyčetli mému otci. Řekli by mu: „Měl jsi jedinou milovanou dceru, a ta se ti samým neštěstím oběsila!" Tak bych přivedla svého staříckého otce zármutkem do hrobu. Než abych se oběsila, raději poprosím Hospodina, ať zemřu a už nikdy v životě nemusím poslouchat urážky."

¹¹ V tu chvíli rozepjala ruce směrem k oknu^b a modlila se:

„Požehnaný jsi, milosrdný Bože,
ať je tvé jméno požehnané navěky,
ať tě všechna tvá díla navždy velebí!

¹² K tobě, Hospodine, teď obracím svou tvář,
k tobě své oči pozvedám.

¹³ Přikaž, ať zmizím ze země,
ať už neslyším ty urážky!

¹⁴ Ty víš, Panovníku, že jsem nevinná,
že jsem se s mužem nikdy neposkvrnila
¹⁵ a že jsem zde v zemi svého zajetí
nezneuctila své jméno ani jméno otcovo.

Jsem otcova jediná dcera
a jiné dítě nemá, aby po něm dědilo.
Ani bratra nemá, ani blízkého příbuzného,
abych se měla stát jeho manželkou.^c

Sedm mužů už mi zahynulo –
proč mám ještě žít?
A jestli mě, Hospodine, nechceš nechat umřít,
laskavě na mě pohlédni,
ať už neslyším ty urážky!"^d

^a Jméno démona známé také z Talmudu (hebr. *Ašmedai*, tj. *Zhoubce*).

^b srov. Da 6:11

^c Num 27:8–11; 36:8 (srov. Rút 3:9–13; 4:1–10)

^d podle kratšího znění, Vet. Lat., Syr (delší znění: *poslechni si, jak mě urážejí*)

Rafael – Bůh uzdravuje

¹⁶ V tu chvíli byla modlitba obou dvou před Boží slávou vyslyšena ¹⁷ a byl poslán Rafael, aby oba uzdravil.^a Tobita měl zbavit zákalu na očích, aby znovu viděl světlo Boží, a Sáru, dceru Raguelovu, měl dát za ženu Tobitovu synu Tobiašovi a zbavit ji zlého démona Asmodaje. (Tobiaš měl na ni totiž větší právo než všichni, kteří si ji chtěli vzít.)

V tutéž chvíli se Tobit vrátil ze dvora do svého domu a Sára, dcera Raguelova, sestoupila z horního pokoje.

4

Tobitova závěť

¹ Onoho dne si Tobit vzpomněl na peníze, které si uložil u Gabaela v médských Ragách, ² a řekl si: „Modlil jsem se, ať zemřu. Měl bych ale před smrtí ještě zavolat svého syna Tobiaše a říci mu o těch penězích.“

³ Zavolal si tedy svého syna Tobiaše, a když za ním přišel, řekl mu: „Pohřbi mě, jak se patří. Matku cti^b a neopouštěj ji po všechny dny jejího života. Dělej jí radost a nikdy ji nezarmucuj.

⁴ Pamatuj, chlapče, co všechno jí hrozilo, když tě ještě nosila v lůně. Až umře, pohřbi ji vedle mě ve stejném hrobě.

⁵ Po všechny své dny pamatuj, chlapče, na Hospodina: nehřeš a nepřestupuj jeho přikázání. Po všechny dny svého života jednej spravedlivě a nevydávej se cestami nepravosti. ⁶ Vždyť ti, kteří se řídí pravdou, budou mít úspěch v tom, co dělají.^c

⁷ Všem, kteří jednají spravedlivě, dávej ze svého majetku almužny. A když dáváš almužnu, nebuď lakomý. Neodvracej svou tvář od žádného chudáka – Bůh pak jistě neodvrátí svou tvář od tebe. ⁸ Když máš nadbytek, dávej almužnu podle toho, a máš-li málo, neboj se dávat almužnu i z toho mála. ⁹ Ukládáš si tím výborný poklad pro den nouze,^d ¹⁰ neboť almužna vysvobozuje ze smrti a nenechá člověka vejít do temnot. ¹¹ Pro všechny, kdo ji dávají, je almužna výborným darem před tváří Nejvyššího.

¹² Dávej si, chlapče, pozor na veškeré smilstvo. Hlavně si vezmi manželku z rodu svých otců; neber si za ženu cizinku, která není z tvého otcovského kmene. Jsme přece synové proroků – Noe, Abraham, Izák a Jákob jsou od věků naši otcové. Pamatuj, chlapče, že ti všichni si brali manželky ze svého příbuzenstva. Byli pak požehnáni ve svých dětech a jejich potomstvo dostane zemi za dědictví.^e ¹³ Miluj své bratry, chlapče. Nepovyšuj se v srdci nad své příbuzné – nad syny a dcery svého lidu – tím, že by sis u nich nevybral manželku. Vždyť: „Povýšenost plodí zkázu a mnoho neklidu, lenost pak nedostatek a velkou chudobu. Lenost je totiž matkou hladu.“^f

¹⁴ Nikomu, kdo pro tebe bude pracovat, nezadržuj mzdu přes noc, ale vyplat' mu ji hned.^g Budeš-li sloužit Bohu, dostaneš i ty svou odměnu.

Dávej si, chlapče, pozor při všem, co děláš, a chovej se vždy zdvořile. ¹⁵ Nikomu nedělej, co sám nemáš rád.^h Nepij víno tak, že by ses opil; ať tě na tvé cestě neprovází opilství. ¹⁶ O svůj chléb se rozděl s hladovým a své šaty dávej nahým.ⁱ Čehokoli máš nadbytek, rozdej v almužnách. A když dáváš almužnu, neměj nepřející oko. ¹⁷ Nad hrobem spravedlivých nešetři chlebem, hříšníkům ale nedávej.^j

¹⁸ Od každého moudrého si nech poradit a žádnou užitečnou radou nepohrdej. ¹⁹ V každý čas dobrořeč Hospodinu Bohu a pros ho, ať se tvé cesty vyrovnají a všechny tvé počiny

^a Rafael v hebr. znamená Bůh uzdravil

^b Ex 20:12

^c Následující text (v. 7–19a) v Sinajském kodexu chybí. Doplněno podle kratšího textu a Vet. Lat.

^d srov. Mt 6:19–21; L 12:33–34; 16:9; 18:22; 1Tm 6:17–19

^e Ex 6:8

^f srov. Př 6:9–11; 10:4; 19:15; 24:30–34

^g Lev 19:13; Dt 24:14–15

^h srov. Mt 7:12; L 6:31

ⁱ Ez 18:7, 16; srov. Mt 25:35–36; L 3:11

^j Verš 17 je citací starověkého díla o Achikarovi (viz pozn. u Tob 1:22).

i záměry ať se podaří. Žádný národ si totiž sám neví rady, ale Hospodin jim dobře poradí.

Hospodin ponižuje, kohokoli chce, až do nejhlubšího pekla. Pamatuj tedy, chlapče, na tato přikázání, ať ti nevymizí ze srdce."

Vyzvedni peníze

²⁰ „A teď ti, chlapče, něco prozradím. V médských Ragách jsem si u Gabaela, syna Gabrioiva, uložil deset talentů stříbra.^a ²¹ Neboj se, chlapče, že jsme zchudli. Budeš-li ctít Boha, vyhýbat se každému hříchu a dělat, co se líbí Hospodinu, tvému Bohu, budeš mít veliké bohatství."

5

¹ Tobíáš na to tehdy svému otci Tobitovi řekl: „Otče, udělám všechno, cos mi nařídil. ² Jak ale ty peníze od Gabaela vyzvednu? Vždyť mě nezná a ani já jeho. Čím se mu prokážu, aby mě poznal, uvěřil mi a peníze mi vydal? Navíc ani nevím, kudy se jde do Médie."

³ Tobit na to svému synu Tobíášovi odpověděl: „Podepsali jsme jeden druhému potvrzení. Jedno z nich jsme roztrhli a každý si nechal polovinu; druhé jsem uložil k penězům. Představ si, už je to dvacet let, co jsem tam to stříbro uložil! Teď si, chlapče, najdi někoho spolehlivého, kdo půjde s tebou. Zaplatíme mu za celou dobu až do tvého návratu. Jen od Gabaela vyzvedni ty peníze."

Spolehlivý průvodce

⁴ Tobíáš tedy šel hledat někoho, kdo by znal cestu a doprovodil ho do Médie. Jen co vyšel, narazil na anděla Rafaela, stojícího před ním (nevěděl ale, že je to Boží anděl). ⁵ „Odkud jsi, mládenče?" zeptal se ho Tobíáš.

„Ze synů Izraele, z tvých bratrů," odpověděl. „Hledám tady práci."

„A znáš cestu do Médie?" zeptal se Tobíáš.

⁶ „Jistě, byl jsem tam mnohokrát," on na to. „Všechny cesty znám velmi dobře. Do Médie jsem šel vícekrát a nocoval jsem u našeho bratra Gabaela, který bydlí v médských Ragách. Cesta z Ekbatan do Rag zabere dobré dva dny, protože leží v horách."^b

⁷ Tobíáš mu řekl: „Počkej na mě, mládenče. Dojdu o tom povědět otci. Potřebuji, abys šel se mnou. Zaplatím ti za to."

⁸ „Dobře, počkám tu na tebe," odpověděl mu, „ale nezdržuj se."

⁹ Tobíáš to tedy šel povědět svému otci Tobitovi: „Právě jsem někoho našel. Je z našich bratrů, ze synů Izraele."

„Tak mi ho zavolej!" odpověděl otec. „Ať zjistím, z jakého je rodu a kmene a zda je dost spolehlivý, aby mohl jít s tebou, chlapče."

¹⁰ Tobíáš vyšel ven a zavolal ho. Řekl mu: „Otec tě volá, mládenče."

Rafael s ním tedy šel dovnitř. Tobit ho hned pozdravil a on mu odpověděl: „Přeji mnoho štěstí."

„Jaké já mám ještě štěstí?" opáčil Tobit. „Jsem slepý na oči. Nevidím nebeské světlo. Vezím ve tmě jako mrtví, kteří už nikdy světlo nespátří. Jsem mrtvý zaživa! Lidský hlas slyším, ale nikoho nevidím."

„Hlavu vzhůru," odpověděl Rafael. „Bůh tě brzy uzdraví, hlavu vzhůru."

Tobit mu řekl: „Můj syn Tobíáš se chce vydat do Médie. Mohl bys jít s ním a dělat mu průvodce? Zaplatím ti za to, bratře."

„Můžu s ním jít," odpověděl. „Znám všechny cesty. Šel jsem do Médie mnohokrát, prošel jsem všechny její hory i roviny a znám tam všechny cesty."

¹¹ Tobit se ještě zeptal: „Bratře, a z jaké jsi rodiny? Ze kterého kmene? Pověz mi to, bratře."

^a Tob 1:14

^b Poslední slovo je v textu porušeno. Sinajský kodex přidává glosu: *Ekbatany leží na rovině*. (Ve skutečnosti Ekbatany ležely výše než Ragy a vzdálenost měst byla asi 300 km. Vojsku Alexandra Velikého trvala cesta 10 dní ostrého pochodu.)

¹² „Na co potřebuješ znát můj kmen?“ odpověděl Rafael.

„Chci znát pravdu. Čí jsi, bratře? Jak se jmenuješ?“ naléhal Tobit.

¹³ Řekl mu tedy: „Jsem Azariáš, syn velikého Ananiáše z tvých bratrů.“^a

¹⁴ „Buď zdrav, bratře, vítej!“ odpověděl Tobit. „A nezlob se na mě, že jsem chtěl poznat pravdu o tvé rodině. Jsi bratr a jsi z dobrého a ušlechtilého pokolení. Znal jsem Ananiáše a Nátana, ty dva syny velikého Šemaiáše. Chodívali spolu se mnou do Jeruzaléma, se mnou se tam klaněli a nesešli z cesty. Tví bratři jsou dobří lidé. Jsi z dobrého rodu. Srdečně vítej!“

¹⁵ Pak ještě dodal: „Zaplatím ti drachmu na den a také na výdaje ti dám stejně jako svému synovi. ¹⁶ Jdi s mým synem, a ještě ti pak ke mzdě něco přidám.“

¹⁷ „Půjdu s ním,“ odpověděl Rafael. „A neboj se, dojdeme tam ve zdraví a ve zdraví se ti vrátíme, protože cesta je bezpečná.“

„Buď požehnán, bratře!“ řekl mu Tobit.

Pak zavolal svého syna a řekl mu: „Chlapče, připrav si věci na cestu a běž se svým bratrem. Bůh, který je v nebesích, kéž vás cestou ochrání a ve zdraví vás přivede zpátky ke mně. Jeho anděl kéž vás provází svou ochranou, chlapče.“

Tobiáš vyšel ven, a než se vydal na cestu, políbil otce i matku. „Šťastnou cestu,“ řekl mu Tobit.

¹⁸ Jeho matka se rozplakala. „Proč jsi mé dítě poslal pryč?“ vyčítala Tobitovi. „Copak není naší oporou? Copak není stále s námi? ¹⁹ Peníze, peníze – copak je to smetí cennější než náš syn? ²⁰ Stačí nám živobyť, jaké nám Hospodin dopřál!“

²¹ „Nedělej si starosti,“ řekl jí Tobit. „Náš chlapec ve zdraví odejde a ve zdraví se nám vrátí. Sama ho uvidíš v den, kdy se ti ve zdraví vrátí. ²² Nedělej si starosti, neboj se o něj, ženo.^b Půjde s ním dobrý anděl a jeho cesta se zdaří. Vráti se ve zdraví.“

²³ A tak přestala plakat.

6

Ryba z řeky Tigris

¹ Chlapec se vydal na cestu a anděl s ním. Odešel s ním také jeho pes a doprovázel je. Šli spolu, až je zastihla první noc, a utábořili se u řeky Tigris. ² Chlapec si šel opláchnout nohy v řece, když vtom z vody vyskočila velká ryba a chtěla mu ukousnout nohu. Chlapec začal křičet, ³ ale anděl na něj zavolal: „Chyť ji a drž pevně!“ Chlapec rybu přemohl a vynesl na břeh. ⁴ „Vyvrhni ji,“ řekl mu anděl. „Vyndež žluč, srdce a játra a schovej si je. Ostatní vnitřnosti vyhod’. Její žluč, srdce a játra se dají použít jako lék.“ ⁵ Chlapec tedy rybu vyvrhl a vyndal žluč, srdce a játra. Kus ryby pak upekl a snědl a kus si nasolil a schoval.

⁶ Pak šli oba spolu dál. Když už byli blízko Médie, ⁷ chlapec se anděla zeptal: „Bratře Azariáši, co to má být za lék, to rybí srdce, játra a žluč?“

⁸ Odpověděl: „Srdce a játra té ryby nech doutnat před mužem nebo ženou, které trápí démon nebo zlý duch, a všechno to trápení zmizí a už se nikdy nevrátí. ⁹ A ta žluč, tou se člověku potrou oči, když se mu na nich vytvoří zákal. Pak se na ty zakalené oči dýchne, a budou zdravé.“

Dnes v noci se oženíš

¹⁰ Tak přišli do Médie. Když se blížili k Ekbatanům, ¹¹ Rafael chlapce oslovil: „Bratře Tobiáši. „Copak?“ odpověděl.

„Dnes v noci musíme zůstat u Raguela,“ řekl mu. „Ten člověk je tvůj příbuzný a má dceru jménem Sára. ¹² Žádného mužského dědice nemá, ani jinou dceru kromě Sary. Ty jsi její nejbližší příbuzný, a tak máš přednost přede všemi muži, aby sis ji vzal a právoplatně zdědil

^a Rafaelova „lež“ předjímá rozuzlení celého příběhu: jméno Azariáš znamená *Hospodin pomohl*, Ananiáš znamená *Hospodin se smiloval*; viz též Tob 3:17.

^b dosl. *sestro*

majetek jejího otce.^a Ta dívka je navíc rozumná, statečná a velmi krásná a její otec je dobrý člověk.“¹³ Rafael pokračoval: „Máš právo si ji vzít. Poslechni mě, bratře. Dnes v noci o ní promluví s jejím otcem, aby ti ji dal za nevěstu. Až se vrátíme z Rag, vystrojíme jí svatbu. Jsem si jist, že ti ji Raguel nemůže odepřít ani ji zaslíbit jinému. Jinak podle ustanovení Knihy Mojžíšovy propadne smrti;^b ví přece, že jeho dcera má právoplatně připadnout tobě a nikomu jinému. Takže mě poslechni, bratře. Dnes v noci si s ním o té dívce promluvíme a zasnoubíme ti ji. Až se pak budeme vracet z Rag, vezmeme ji s sebou a odvedeme ji do tvého domu.“

¹⁴ Tobiáš ale Rafaelovi namítl: „Bratře Azariáši, slyšel jsem, že už byla vdaná sedmkrát. Každý z těch mužů prý zemřel o svatební noci, jakmile k ní vešel do ložnice! Slyšel jsem, že je zabil nějaký démon,¹⁵ a tak se bojím. Jí prý neublíží, ale kdo by se k ní chtěl přiblížit, toho zabije. Jsem jediný syn svého otce. Kdybych umřel, přivedl bych svého otce i matku samým zármutkem do hrobu. A jiného syna nemají, aby je pohřbil.“

¹⁶ Rafael mu na to řekl: „Copak si nepamatuješ, co ti otec přikázal? Máš si vzít ženu z příbuzenstva svého otce!“^c Takže mě poslechni, bratře. S tím démonem si nedělej starosti a vezmi si ji. Jsem si jist, že ji dnes v noci dostaneš za ženu.¹⁷ Až vejdeš do nevěstiny ložnice, vezmi trochu jater a srdce té ryby a polož to na žhavý popel v kadidelnici. Jakmile démon ucítí vůni, která z toho vzejde, uteče a nikdy v životě už se u ní neukáže.¹⁸ A až půjdete spolu spát, oba nejdříve vstaňte a pomodlete se; prostě Pána nebes o jeho milosrdenství a spásu. A neboj se, vždyť je ti souzena od věků. Ty ji zachrániš a s tebou odejde. Určitě s ní budeš mít děti a budou pro tebe jako bratři. Tak si nedělej starosti.“

¹⁹ Když Tobiáš uslyšel Rafaelova slova a dozvěděl se, že je Sára jeho příbuzná z otcovy strany, velice se do ní zamiloval a v srdci k ní přilnul.

7

Setkání s Raguelem

¹ Když dorazili do Ekbatan, Tobiáš Rafaela požádal: „Bratře Azariáši, zaveď mě rovnou k našemu bratru Raguelovi.“ A tak ho zavedl k Raguelovu domu.

Zastihli Raguela, jak sedí u vchodu do dvora, a hned ho pozdravili. Odpověděl jim: „Srdečně vás zdravím, bratři. Vítejte a buďte zdraví!“ Pak je uvedl dovnitř² a své ženě Edně řekl: „Ten mladík vypadá úplně jako bratr Tobit.“

³ Edna se jich tedy zeptala: „Odkud jste, bratři?“

„Ze synů Neftalíma odvedených do Ninive,“ odpověděli.

⁴ „A neznáte našeho bratra Tobita?“ ona na to.

„Toho známe,“ řekli jí.

⁵ „A jak se mu daří?“ zeptala se.

„Je živ a zdrav,“ odpověděli, načež Tobiáš dodal: „Je to můj otec.“

⁶ Raguel vyskočil a začal ho líbat. Plakal a říkal mu: „Bud’ požehnan, chlapče! Máš dobrého a ušlechtilého otce. Je to hrozné, že takový spravedlivý a štědrý člověk oslepl!“ Objímal svého bratra Tobiáše a plakal.⁷ Také jeho žena Edna kvůli němu plakala, stejně jako jejich dcera Sára.⁸ Raguel pak porazil berana ze svého stáda a štědře je pohostil.

Manželská smlouva

⁹ Vykoupali se, umyli, a jen co usedli k jídlu, Tobiáš Rafaela vyzval: „Bratře Azariáši, řekni Raguelovi, ať mi dá mou sestru Sárú za ženu.“

¹⁰ Raguel to uslyšel a řekl chlapci: „Jez, pij a užij si dnešní noc. Nikdo kromě tebe, bratře, nemá právo si mou dceru Sárú vzít. Jinému muži ji ani dát nesmím, protože ty jsi můj nejbližší příbuzný.“^d Teď ti ale povím čistou pravdu, chlapče.¹¹ Už jsem ji dal sedmi mužům

^a Viz odkazy u Tob 3:15.

^b O podobném trestu žádný biblický text nemluví.

^c Tob 4:12

^d Viz odkazy u Tob 3:15.

ze svého příbuzenstva, a každý z nich zemřel v tu noc, kdy k ní vešel. Ted' tedy, chlapče, jez a pij. Hospodin se o vás postará."

¹² Tobíáš ale řekl: „Nic takového. Nebudu už jíst ani pít, dokud mou věc nerozhodneš."

„Tak dobrá," odpověděl Raguel. „Podle ustanovení Knihy Mojžíšovy je tvá. Samo Nebe rozhodlo, že ji dostaneš. Vezmi si svou sestru za ženu. Od ted' budete svoji jako bratr a sestra; ode dneška navěky je tvá. Pán nebes kéž vás zdárně provede touto nocí, chlapče, a daruje vám milosrdenství a pokoj."

¹³ Raguel pak zavolal svou dceru Sáru. Když za ním přišla, vzal ji za ruku a předal ji Tobíášovi se slovy: „Vezmi si ji. Podle zákona a podle ustanovení zapsaného v Knize Mojžíšově ti ji dávám za ženu. Přijmi ji a odved' ve zdraví ke svému otci. Bůh nebes kéž vás provází pokojem." ¹⁴ Potom zavolal její matku a řekl jí, ať přinese svitek. Na něj napsal manželskou smlouvu, že mu ji podle ustanovení Mojžíšova zákona dává za ženu, a dali se do jídla a pití.

¹⁵ Raguel pak zavolal svou ženu Ednu a řekl jí: „Ženo,^a připrav druhou ložnici a odved' tam Sáru." ¹⁶ A tak šla, ustlala v druhé ložnici, jak jí řekl, a odvedla ji tam. Rozplakala se nad ní, ale pak si utřela slzy a řekla jí: ¹⁷ „Hlavu vzhůru, dcero. Pán nebes kéž promění tvůj žal v radost. Hlavu vzhůru, dcero." Pak vyšla ven.

8

Svatební noc

¹ Když dojedli a dopili, chtěli už jít spát. Doprovodili tedy mladíka a zavedli ho do ložnice.

² Tobíáš si vzpomněl na Rafaelova slova a vyndal z měšce, který měl u sebe, játra a srdce té ryby a položil je na žhavý popel v kadidelnici. ³ Vůně z té ryby démona zapudila, takže uprchl až někam do horního Egypta. Rafael vyrazil za ním a hned ho spoutal na rukou a nohou a uvěznil ho tam.

⁴ Když rodiče odešli a zavřeli dveře od pokoje, Tobíáš vstal z lůžka a řekl Sáře: „Vstaň, sestro, pomodlíme se. Poprosíme našeho Pána o milosrdenství a spásu." ⁵ Vstala tedy a začali se modlit a prosit, aby se jim dostalo spásy. Tobíáš začal:

„Požehnaný jsi, Bože našich otců,
a požehnané tvé jméno po všechny věky věků.
Ať tě velebí nebesa
a celé tvé stvoření po všechny věky!

⁶ Ty jsi stvořil Adama
a stvořil jsi jeho ženu Evu,
jeho pomoc a oporu,
a z těch dvou vzešel lidský rod.
Ty jsi řekl: „Není dobré, aby byl člověk sám,
stvořme mu pomoc jemu podobnou."^b

⁷ Já si ted' tuto svou sestru neberu pro chtíč,
ale z ryzích pohnutek.
Smiluj se proto nade mnou i nad ní,
ať se dožijeme stáří společně."

⁸ Pak oba řekli: „Amen, amen" ⁹ a tu noc šli spát.

^a dosl. *Sestro*

^b Gen 2:18

Hrob a hostina

¹⁰ Raguel ale vstal, zavolal si své služebníky a šli vykopat hrob. Řekl si totiž: „Co kdyby zemřel. Čekal by nás posměch a urážky!“ ¹¹ Když hrob konečně vykopali, Raguel se vrátil domů a zavolal svou ženu. ¹² „Pošli jednu ze služek, ať se jde podívat, jestli Tobíáš žije,“ řekl jí. „Jestli umřel, pohřbíme ho, ať se to nikdo nedozví.“

¹³ Poslali služku, rozsvítili lampu a otevřeli dveře. Služka vešla dovnitř a našla je, jak tam spolu leží a spí. ¹⁴ Pak vyšla ven a pověděla jim, že mladík žije a nic zlého se nestalo.

¹⁵ Raguel začal velebit^a Boha nebes:

„Požehnaný jsi, Bože, vším ryzím požehnáním,
ať tě všichni velebí po všechny věky!

¹⁶ Požehnaný jsi, že jsi mě potěšil –
že se nestalo, čeho jsem se bál,
ale zachoval ses k nám
podle svého velikého milosrdenství.

¹⁷ Požehnaný jsi, že ses smíloval
nad těmi dvěma jedináčky.
Daruj jim, Hospodine, milosrdenství a spásu
a dej, ať svůj život dožijí v radosti a milosrdenství.“

¹⁸ Pak řekl svým služebníkům, ať zasypou hrob, než začne svítat. ¹⁹ Ženě řekl, ať napeče hodně chleba. Došel ke stádu, přivedl dva býky a čtyři berany a nechal je porazit. Tak začali připravovat hostinu. ²⁰ Pak zavolal Tobíáše a řekl mu: „Rozhodně teď odsud čtrnáct dní nikam nepůjdeš.^b Zůstaneš tady u mě a budeš jíst a pít a těšit mou dceru, která si toho tolik vytrpěla. ²¹ Potom si vezmi polovinu všeho mého majetku a vrať se ve zdraví ke svému otci. Druhá polovina vám připadne, až se ženou oba umřeme. Hlavu vzhůru, chlapče. Já jsem tvůj otec a Edna tvá matka; odteď jsme navždy při tobě a tvé sestře. Hlavu vzhůru, chlapče.“

9

Setkání s Gabaelem

¹ Tobíáš potom zavolal Rafaela a řekl mu: ² „Bratře Azariáši, vezmi s sebou čtyři služebníky a dva velbloudy a pokračuj do Rag. Dojdi ke Gabaelovi, předlož mu úpis^c a vyzvedni ty peníze. Potom Gabaela vezmi s sebou na svatbu. ³ Víš přece, že otec bude počítat dny, a pokud se i jediný den zdržím, velmi ho zarmoutím. ⁴ Sám jsi viděl, jak mě Raguel zapřisahal. Nemůžu tu přísahu porušit.“

⁵ Rafael se tedy vypravil se čtyřmi služebníky a dvěma velbloudy do médských Rag ke Gabaelovi, kde zůstali přes noc. Rafael mu předložil úpis a řekl mu, že Tobitův syn Tobíáš se oženil a zve ho na svatbu. Gabael vstal, odpočítal mu zapečetěné měšce a společně je zkontrolovali.

⁶ Časně ráno se spolu vydali na svatbu, a když dorazili do Raguelova domu, zastihli Tobíáše u stolu. Tobíáš vyskočil, aby Gabaela pozdravil, a ten mu s pláčem požehnal: „Dobrý a ušlechtilý muži, synu muže dobrého a ušlechtilého, spravedlivého a milosrdného, kéž ti Hospodin dá nebeské požehnání, i tvé ženě, tvému otci a matce tvé ženy. Chvála Bohu, že jsem v tobě mohl uvidět podobu svého bratrance Tobita!“

^a Podle kratšího textu a Vet. Lat. (delší text: *Začali tedy velebit*).

^b Srov. Gn 29:28 a Sd 14:17, kde svatební hostina trvala týden.

^c Tob 5:3

10

Můj chlapec zahynul!

¹ Tobit zatím den co den počítal, za kolik dní Tobiáš dojde tam a zase zpět. Když ty dny uplynuly a jeho syn se stále nevracel, ² řekl si: „Co ho tam jen zdržuje? Snad Gabael neumřel, takže mu ty peníze nemá kdo dát.“ ³ A začal se rmoutit.

⁴ Jeho žena Anna si říkala: „Můj chlapec zahynul, už není mezi živými,“ a začala svého syna oplakávat. Naříkala: ⁵ „Běda mi, chlapče, světlo mých očí, že jsem tě nechala odejít!“

⁶ Tobit jí odpovídal: „Tiše, ženo.^a Nedělej si starosti, určitě je v pořádku, jen tam narazili na nějaké potíže. Ten muž, který šel s ním, je spolehlivý, je to jeden z našich bratří. Nermuť se kvůli Tobiášovi, ženo,^b hned tu bude.“

⁷ Ona mu ale řekla: „Ty buď tiše! Nech mě být a nelži mi! Můj chlapec zahynul.“ Každé ráno ho běžela vyhlížet k cestě, kterou její syn odešel, a nikdo ji nemohl přesvědčit. Vracela se až po západu slunce a celou noc vůbec nespala, jen naříkala a plakala.

Rozloučení s Raguelem

⁸ Mezitím uplynulo čtrnáct dní svatební hostiny, kterou se Raguel zavázal pro svou dceru vystrojit.^c Tobiáš za ním přišel a žádal ho: „Dovol mi odejít. Jsem si jist, že můj otec a matka už ani nevěří, že mě ještě uvidí. Prosím tě teď, otče, pusť mě, ať se mohu vrátit ke svému otci. Už jsem ti přece vysvětlil, v jakém stavu jsem ho nechal.“

⁹ „Jen zůstaň, chlapče,“ odpověděl Raguel Tobiášovi, „zůstaň se mnou. Vyšlu za tvým otcem Tobitem posly, aby mu o tobě dali zprávu.“

„To rozhodně ne,“ řekl on na to. „Prosím tě, dovol mi odsud odejít k mému otci.“

¹⁰ Raguel tedy vstal a předal Tobiášovi jeho ženu Sáru a polovinu veškerého svého majetku – otroky a otrokyně, skot i ovce, osly i velbloudy, šatstvo, peníze i nádobí – ¹¹ a tak je propustil. Na rozloučenou Tobiáše objal a řekl mu: „Buď zdrav, chlapče, šťastnou cestu. Pán nebes kéž provází tebe i tvou ženu Sáru. Kéž ještě než umřu, uvidím vaše děti.“

¹² Pak řekl své dceři Sáře: „Cti svého tchána a tchyni, dcero.^d I oni jsou odteď tví rodiče, tak jako my, kteří jsme tě zplodili. Jdi v pokoji, dcero. Kéž o tobě slyším dobré zprávy, dokud budu živ.“ Tak se s nimi rozloučil a propustil je.

¹³ Edna Tobiášovi řekla: „Synu a milovaný bratře, kéž tě Hospodin ještě za mého života přivede zpět. Kéž ještě než umřu, uvidím děti, které budeš mít s mou dcerou Sárou. Svěřuji ti před Hospodinem svou dceru do opatrování. Nikdy po všechny dny svého života ji nezarmucuj. Jdi v pokoji, chlapče. Odteď budu tvou matkou a Sára tvou ženou.^e Kéž se nám všem společně daří po všechny dny našeho života.“ Pak je oba políbila na rozloučenou a propustila je.

¹⁴ Tobiáš odešel od Raguele spokojeně a radostně a velebil Pána nebe i země a Krále vesmíru, že dal jeho cestě zdar. S Raguelem a jeho ženou Ednou se rozžehnal slovy: „Kéž je mi dáno, abych vás ctil jako rodiče po všechny dny vašeho života.“^f

11

Tobitovo uzdravení

¹ Když už byli skoro u Kaserinu, který leží poblíž Ninive, řekl Rafael: ² „Víš, v jakém stavu jsme opustili tvého otce.“ ³ Pospěšme si napřed a připravme dům, než dorazí tvá žena

^a dosl. *sestro*

^b dosl. *sestro*

^c Tob 8:20

^d podle kratšího textu (delší text: *Jdi ke svému tchánovi*)

^e dosl. *sestrou*

^f Text poslední věty je nesrozumitelný, rekonstruujeme částečně podle kratšího textu. (Delší text: *A řekl mu: „Podařilo se ti ctít je po všechny dny jejich života.“*)

s ostatními.“⁴ Vyrazili tedy spolu a Rafael mu připomněl: „Měj připravenou tu žluč.“ A vzadu za ním a Tobíášem běžel pes.^a

⁵ Anna seděla u cesty, kterou její syn odešel, a vyhlížela ho. ⁶ Jakmile ho zahlédla přicházet, řekla jeho otci: „Podívej se, přichází tvůj syn i ten muž, který šel s ním!“

(⁷ Ještě než Tobíáš došel ke svému otci, Rafael mu řekl: „Vím, že se jeho oči otevrou.“ ⁸ Vetřel mu žluč té ryby do očí, lék zabere a odstraní mu z očí zákal. Tvůj otec znovu prohlédne a uvidí světlo.“)

⁹ Anna se rozběhla a padla svému synovi kolem krku. „Zase tě vidím, chlapče! Ted' už můžu umřít,“ řekla mu s pláčem. ¹⁰ Tobit zatím vstal a klopýtavě vyšel ze vrat dvora. ¹¹ Tobíáš k němu přistoupil, žluč té ryby v ruce, dýchl mu na oči, objal ho a řekl: „Hlavu vzhůru, otče.“ Potom použil lék. Nanesl mu ho ¹² na oči a oběma rukama mu pak směrem od koutků zákal odstranil. ¹³ Tobit mu padl kolem krku a zavzlykal: „Zase tě vidím, chlapče, světlo mých očí!“

¹⁴ Potom řekl:

„Požehnán buď Bůh,
požehnáno jeho veliké jméno
a požehnání všichni jeho svatí andělé!
Kéž se jeho veliké jméno na nás projeví
a všichni andělé ať jsou požehnáni navždy, navěky.
Ano, potrestal mě,
ale nyní zase vidím svého syna Tobíáše.“

¹⁵ Tobíáš šel radostně dovnitř a z plných plic velebil Boha. Vyprávěl svému otci, jak se jeho cesta vydařila – že přinesl ty peníze a také že dostal za ženu Raguelovu dceru Sáru, a ta že už přichází a už je skoro u ninivské brány.

¹⁶ Tobit vyrazil své snaše k ninivské bráně naproti a cestou radostně velebil Boha. Když ho uviděli lidé v Ninive, jak jde sám a vykračuje si v plné síle, aniž by ho kdo vedl za ruku, žasli. Tobit před nimi vzdával díky Bohu, že se nad ním smiloval a otevřel mu oči. ¹⁷ Když přišel až k Sáře, ženě svého syna Tobíáše, požehnal jí: „Srdečně vítej, dcero. Požehnán buď tvůj Bůh, který tě k nám přivedl, dcero. Požehnán buď tvůj otec, požehnán buď můj syn Tobíáš, požehnána buď ty, dcero. Srdečně vítej ve svém domě, dcero – pojď dál s požehnáním a s radostí!“

¹⁸ Toho dne se radovali všichni Židé v Ninive. ¹⁹ Také Achikar a jeho synovec Nádab^b se přišli radovat s Tobitem.^c

12

Štědrá odměna

¹ Když svatební veselí skončilo, Tobit zavolal svého syna Tobíáše a řekl mu: „Chlapče, nezapomeň zaplatit tomu muži, který šel s tebou, a ještě mu ke mzdě něco přidej.“^d

² On se ho zeptal: „Kolik mu mám zaplatit, otče? Nelitoval bych dát mu polovinu majetku, který se mnou přinesl.“ ³ Přivedl mě zpátky ve zdraví, mou ženu vyléčil, přinesl se mnou ty peníze, vyléčil i tebe – jak mu za to vůbec můžu zaplatit?“

⁴ „Máš pravdu, chlapče,“ odpověděl mu Tobit, „zaslouží si polovinu všeho, co přinesl.“

⁵ Tobíáš tedy zavolal Rafaela a řekl mu: „Přijmi jako mzdu polovinu všeho, co jsi přinesl, a jdi ve zdraví.“

⁶ Tehdy si je Rafael vzal oba stranou. „Velebte Boha,“ řekl jim. „Hlásejte přede všemi živými, jaké dobrodiní vám prokázal, ať je velebeno a chváleno jeho jméno. Všem lidem s úctou

^a Tob 6:1

^b Podle kratšího textu (delší text: *Achikar a Nádab, jeho synovci*); srov. Tob 1:22 a 14:10.

^c Kratší text dodává: *a slavili Tobíášovu svatbu po sedm dní.*

^d Tob 5:15–16

oznamujte Boží slova a neváhejte mu děkovat. ⁷ Královo tajemství je správné tajit, ale skutky Boží je třeba s úctou odhalovat a zvěstovat.

Konejte dobro, a zlo vás nepotká. ⁸ Dobro je opravdová modlitba^a a spravedlivá almužna, spíše než nespravedlivé bohatství. Dávat almužnu je lepší než hromadit zlato. ⁹ Almužna vysvobozuje ze smrti a smývá každý hřích.^b Ti, kdo dávají almužnu, se nasytí dlouhým životem. ¹⁰ Ti, kdo páchají hřích a bezpráví, jsou sami proti sobě."

Já jsem Rafael

¹¹ „Ted' vám povím celou pravdu a nic vám nezatajím. Jak už jsem vám řekl, královo tajemství je správné zatajit, ale skutky Boží je třeba slavně odhalovat. ¹² Takže když ses, Tobite, modlil – a také Sára – já jsem vaši modlitbu připomínal před Hospodinovou slávou. Stejně tak, když jsi pohřbíval mrtvé. ¹³ A když jsi neváhal vstát a zanechat hostiny a šel jsi pohřbít toho mrtvého,^c tehdy jsem byl za tebou poslán, abych tě podrobil zkoušce. ¹⁴ Zároveň mě Bůh poslal, abych tě uzdravil – a také tvou snachu Sárú.^d ¹⁵ Já jsem Rafael, jeden ze sedmi andělů, kteří stojí před Hospodinem a vcházejí před jeho slávu!"

¹⁶ Oba se vyděsili a s bázní padli na tvář. ¹⁷ On jim ale řekl: „Nebojte se, pokoj vám. Velebte Boha po všechny věky. ¹⁸ Když jsem byl s vámi, nebylo to z mé dobroty, ale z vůle Boží. Jeho velebte po všechny dny a jeho oslavujte. ¹⁹ Viděli jste mě sice jíst, ale to jste měli vidění, nejedl jsem nic. ²⁰ Nyní tedy velebte na zemi Hospodina a vzdávejte díky Bohu. Hle, já vystupuji k Tomu, který mě poslal. Zapište všechno, co se vám přihodilo." A vznesl se vzhůru.

²¹ Potom vstali, ale vidět už ho nemohli. ²² A tak velebili a chválili Boha a vzdávali mu díky za jeho veliké skutky – vždyť se jim zjevil Boží anděl!

13

Tobitův chvalozpěv

¹ Tobit řekl:

² „Požehnán buď navěky živý Bůh i jeho království –
on trestá, ale i soucit projeví,
přivádí do podsvětí hluboko pod zemí,
ale i vysvobozuje z hrozného záhuby;
jeho ruce neunikne vůbec nic!

³ Chvalte ho, synové Izraele, před národy –
on vás mezi ně rozptýlil,

⁴ ale tam vám ukázal, jak je veliký!
Vyvyšujte ho před všemi živými,
vždyť on je náš Pán, on je náš Bůh,
on je náš Otec, on je Bůh po všechny věky!

⁵ I když vás potrestal za vaše nepravosti,
znovu se nad vámi všemi smiluje
ve všech národech, kam vás rozptýlil.

⁶ Až se k němu obrátíte celým srdcem a celou duší
a budete před ním upřímní,
tehdy se i on k vám obrátí
a už nikdy před vámi svou tvář neskryje.

⁷ Nuže, pohled'te, jak s vámi naložil,
a vzdejte mu díky z plných plic.

^a Kratší text: *Modlitba s postem*

^b Tob 4:10

^c Tob 2:4

^d Tob 3:16–17

Velebte Pána spravedlnosti
a vyvyšujte Krále věků.^a

8 Vzdávám mu díky v zemi svého zajetí,
jeho sílu a velikost zvěstuji národu hříšných:
,Obrátte se, hříšníci, a jednejte před ním spravedlivě –
kdo ví, třeba si vás oblíbí a smiluje se nad vámi.'

9 Vvyšuji svého Boha,
má duše se raduje z Krále nebes.
O jeho velikosti ¹⁰ at' mluví všichni,
at' mu vzdávají díky v Jeruzalémě!

Jeruzaléme, ty svaté město,
on tě za skutky tvých synů potrestal,
ale nad syny spravedlivých se opět smiluje.
11 Vzdávej dík Hospodinu, jak se sluší, a veleb Krále věků,
at' se tvůj Stánek radostně znovu zbuduje.
12 Kéž v tobě Hospodin potěší všechny zajaté,
kéž v tobě vždycky, navěky miluje všechny ubohé!
13 Zářivé světlo ozáří všechny zemské kraje;
mnohé národy k tobě přijdou z dalek,
obyvatelé všech konců světa přijdou k tvému svatému jménu,
v rukách dary pro Krále nebes.
Pokolení za pokolením se v tobě bude veselit
a jméno tvého vyvoleného města potrvá
po všechna pokolení navěky.

14 Běda všem, kdo tě slovem urazí,
běda všem, kdo tě ničí a strhávají tvé hradby,
všem, kdo boří tvé věže a zapalují tvé domy!
Ale všichni ti, kteří tě ctí,
budou požehnáni navěky.
15 Tak už jdi a raduj se ze synů spravedlivých,
neboť se všichni shromáždí a budou velebit Pána věků.
Blaze těm, kdo tě milují,
blaze těm, kdo se zaradují z tvého pokoje.
16 Blaze všem, kdo se trápí tvými tresty,
neboť se z tebe budou radovat,
až uvidí všechnu tvou radost navěky.
Veleb, duše má, Hospodina, toho velikého Krále,
17 protože Jeruzalém bude zbudován
a v tom městě bude navěky jeho chrám.
Blaze mně, jestliže pozůstatek mého potomstva
spatří tvou slávu a vzdá díky Králi nebes.

Brány Jeruzaléma budou vystavěny ze safíru a smaragdu
a všechny tvé hradby z drahých kamenů.
Věže Jeruzaléma budou vystavěny ze zlata
a jejich bašty z ryzího zlata.
Ulice Jeruzaléma budou vydlážděny rubínem

^a Následující text až po *Krále věků* (v. 8–11a) v Sinajském kodexu chybí. Doplněno podle kratšího textu a Vet. Lat.

- a ofirským kamenem.
- ¹⁸ Brány Jeruzaléma budou zpívat radostné písně
a všechny jeho domy řeknou:
,Haleluja, požehnán buď Bůh Izraele!
A požehnání budou velebit to svaté jméno
navěky a navždy.“

14

¹ Zde končí Tobitův chvalozpěv.

Tobitův odkaz

² Tobit zemřel v pokoji ve sto dvanácti letech^a a byl slavnostně pohřben v Ninive. Když přišel o zrak, bylo mu šedesát dva let. Potom, co znovu prohlédl, žil v dostatku, dával almužny a nepřestával velebit Boha a oslavovat jeho velikost.

³ Když umíral, zavolal svého syna Tobiaše a přikázal mu: „Chlapče, vezmi své děti ⁴ a uteč do Médie. Věřím totiž, že se splní Boží výrok proti Ninive, který vyřkl Nahum.^b Věřím, že se to všechno Ašuru a Ninive stane a splní – že se splní všechno, co řekli izraelští proroci, které poslal Bůh. A také, že se žádný z těch výroků určitě nezmírní, ale všechno se to stane ve svůj čas. V Médii bude bezpečněji než v Asýrii a Babylonu. Jsem si jist a věřím, že všechno, co řekl Bůh, se naplní a stane. Ani jediné z těch slov jistě nezapadne.

Také všichni naši bratři, kteří ještě zůstali v izraelské zemi, budou rozptýleni a odvedeni z té krásné země do zajetí. Celá země Izrael zůstane pustá. Zpustne Samaří i Jeruzalém a Boží chrám bude na čas vypálen a zpusťován.^c ⁵ Bůh se ale nad nimi znovu smiluje a přivede je zpět do izraelské země. Znovu budou stavět Boží chrám, avšak ne jako ten první, dokud se nenaplní stanovený čas. Potom se vrátí ze zajetí i všichni ostatní a velkolepě vystavějí Jeruzalém a bude v něm vybudován Boží chrám, jak o tom mluvili izraelští proroci. ⁶ Všechny národy na celé zemi, všichni se obrátí a budou opravdově ctít Boha. Všichni opustí své modly, které je zavádějí do lži a bludu, a budou spravedlivě velebit Boha věků. ⁷ Všichni synové Izraele, kteří budou v těch dnech ušetřeni, budou opravdově pamatovat na Boha. Shromáždí se a přijdou do Jeruzaléma a budou navěky žít v bezpečí v zemi Abrahamově, která jim připadne do vlastnictví. Ti, kdo opravdově milují Boha, se budou radovat, ale ti, kdo páchají hříchy a bezpráví, taková z celé té země zmizí.

⁸ Děti, prikazuji vám teď toto: Služte Bohu opravdově a dělejte, co se mu líbí. Také svým dětem uložte, aby jednaly spravedlivě a dávaly almužny. Ať vždy pamatují na Boha a velebí jeho jméno opravdově a z celé své síly. ⁹ A ty teď, chlapče, poslyš: Odejdi z Ninive a nezůstávej tu. V den, kdy vedle mě pohřbíš svou matku, v tentýž den už nenocuj uvnitř města. Vidím totiž, že se v něm děje spousta bezpráví a spousta podvodů a nikdo se ani nestydí.

¹⁰ Jen se, chlapče, podívej, co všechno provedl Nádab svému pěstounu Achikarovi. Vždyť ho málem zaživa pohřbil! Bůh mu ale to zneuctění oplatil, a tak se Achikar vrátil na světlo, kdežto Nádab odešel do věčné temnoty za to, že se pokoušel Achikara zabít. Ten díky svým almužnám unikl ze smrtelné léčky, kterou mu Nádab nastražil, a do té smrtelné léčky padl Nádab, a tak zahynul. ¹¹ Jen se, děti, podívejte, k čemu vedou almužny a k čemu vede bezpráví. Bezpráví zabíjí. – A hle, má duše už odchází.“

Uložili ho na lůžko a on zemřel a byl slavnostně pohřben.

¹² Když pak zemřela i matka, Tobiaš ji pohřbil vedle otce. On i jeho žena poté odešli do Médie a usadili se v médských Ekbatanech u jeho tchána Raguela. ¹³ Tobiaš o tchána i tchyni v jejich stáří s úctou pečoval a potom je v médských Ekbatanech pohřbil. Zdědil dům

^a Kratší text (až ve v. 11) uvádí věk 158 let.

^b Viz Nah 2:6–11; 3:1–7; 18–19. (Kratší text zde však uvádí proroka Jonáše.)

^c Podle kratšího textu (delší text: *na čas v zármutku a vypálen*).

Raguelův i dům svého otce Tobita ¹⁴ a nakonec zemřel ve ctihodném věku sto sedmnácti let.^a
¹⁵ Než zemřel, doslechl se o zkáze Ninive a viděl, jak z něj do Médie odvádějí zajatce, které tam zajal médký král Kyaxares^b. Tobiáš velebil Boha za vše, co udělal synům Ninive a Asýrie. Ještě před smrtí se mohl zaradovat nad osudem Ninive a velebil Hospodina Boha na věky věků.

^a Kratší text uvádí věk 127 let.

^b Jméno je v textu zkomoleno jako *Achiacharos*. Ninive dobyli r. 612 př. n. l. babylonský král Nabopolasar a médký Kyaxares II. (Kratší text uvádí jména *Nabuchodonosor a Asvéros*.)